

การสัมมนาวิชาการประจำปี 2543 เรื่อง

สังคมโปร่งใสไร้ทุจริต

กลุ่มที่ 1

ป.ป.ช. ในฐานะกลไกเพื่อป้องกันปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชันตามรัฐธรรมนูญ

ป.ป.ช. กับชีวิตข้าราชการ

โดย ประสิทธิ์ ดำรงชัย

กรรมการ ป.ป.ช.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ภารกิจ ผลงาน ปัญหาอุปสรรคของ ป.ป.ช. ในรอบปีที่ผ่านมา

โดย นายวิรัตน์ วัฒนศิริธรรม

กรรมการ ป.ป.ช.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

กลุ่มที่ 1

ป.ป.ช. ในฐานะกลไกเพื่อป้องกันปราบปรามการทุจริตคอร์รัปชัน
ตามรัฐธรรมนูญ

ป.ป.ช. กับชีวิตข้าราชการ*

โดย

ประสิทธิ์ ดำรงชัย
กรรมการ ป.ป.ช.

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

ร่วมจัดโดย

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

และ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

วันที่ 18-19 พฤศจิกายน 2543 ณ โรงแรมแอมบาสซาเดอร์ ซิตี้ จอมเทียน ชลบุรี

* ความเห็นในบทความนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของผู้เขียน และไม่จำเป็นต้องสะท้อนจุดยืนของสถาบันที่ร่วมกันจัดการสัมมนาในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
ความนำ.....	1
ป.ป.ช. คืออะไร.....	2
หน้าที่ของ ป.ป.ช. มีอะไรบ้าง.....	2
ข้าราชการควรทำตัวอย่างไร.....	9
สรุป.....	10

ป.ป.ช. กับชีวิตข้าราชการ*

ประสิทธิ์ คำราชชัย**

ความนำ

ข้าราชการพลเรือนเป็นกลุ่มคนที่น่าสนใจ ตลอดชีวิตการเป็นข้าราชการจะมีหนามคอยทิ่มตำตลอดเวลา ทั้งหนามจากกฎหมายระเบียบข้อบังคับที่ต้องคอยระแวงระวังหนามจากเพื่อนข้าราชการด้วยกัน อันเนื่องมาจากการแข่งขันชิงดีชิงเด่น หนามจากผู้บังคับบัญชาที่ขาดคุณธรรมและเมตตาธรรมเมื่อเกิดพลาดพลั้ง หนามจากนักการเมืองที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการทำหน้าที่ข้าราชการที่ดี ซื่อสัตย์ ฉลาดและขยัน ซึ่งมักจะไม่เป็นที่ถูกใจ หนามจากสื่อมวลชนที่ถ้าไม่เป็นที่พอใจก็จะคอยทิ่มตำเอา จึงมีคำกล่าวแสดงความรู้สึกต่อกัน ในวันเกษียณอายุราชการว่ายินดีที่รักษาเนื้อรักษาตัวมาได้จน “พ้นพวงหนาม” หลายคนเมื่อพ้นมาแล้วก็ได้ระบายความรู้สึกออกมาเป็นข้อเขียน เป็นหนังสือ เล่าถึงความคับแค้นใจ การต่อสู้และสิ่งที่ตนภูมิใจในชีวิตราชการ ส่วนมากก็จะบอกว่าหมดเวรหมดกรรมกันเสียทีกับชีวิตราชการแบบไทยๆ

มีคำกล่าวในหมู่นักทำงานว่า “คนที่ไม่ทำผิดคือคนที่ไม่ได้ทำอะไรเลย” แต่ความเจ็บปวดของข้าราชการก็คือ เมื่อทำผิดพลาดก็จะถูกสอบสวนเพื่อลงโทษ ยิ่งผิดพลาดบ่อยครั้งก็ยิ่งเสี่ยงต่อการถูกลงโทษมากขึ้น ป.ป.ช. (หรือเดิมคือ ป.ป.ป.) ก็จะเข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตข้าราชการตรงนี้เอง

หน้าที่ของ ป.ป.ช. ก็คือ ป้องกันและปราบปรามการทุจริต จึงต้องทำทุกวิถีทางที่จะสร้างผลงานให้มากที่สุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปราบปรามซึ่งเป็นด้านลบ เพราะเป็นเรื่องที่มีสื่อมวลชนเฝ้าดู และคอยกระดุนอยู่ตลอดเวลา ในขณะที่งานด้านป้องกันซึ่งเป็นด้านบวก ไม่ปรากฏผลที่ชัดเจนและกว่าจะได้มาตรการแต่ละเรื่องต้องใช้เวลานาน จึงดูเหมือนว่า ป.ป.ช. และสื่อมวลชนไม่ได้ให้ความสำคัญด้านป้องกันเท่าที่ควร

งานปราบปรามยิ่งทำมาก ยิ่งเป็นข่าวทางสื่อมวลชนมาก ก็จะยิ่งทำลายขวัญและกำลังใจข้าราชการมากขึ้น เพราะเป็นงานด้านลบ แม้ ป.ป.ช. จะพูดอยู่เสมอว่า การได้สวนตรวจสอบสวนจะทำอย่างตรงไปตรงมา และให้ความเป็นธรรมกับทุกฝ่าย แต่ในความรู้สึกของผู้ที่ถูกตรวจสอบย่อมหวาดหวั่น ไม่มั่นใจว่าตนเองจะได้รับความเป็นธรรมจริงอย่างที่พูดหรือไม่ ดังนั้น ข้าราชการส่วนหนึ่งซึ่งมีอยู่ไม่น้อยจึงรู้สึกเกลียดและกลัว ป.ป.ช. (ยุบมารวมกับ ป.ป.ช. แล้ว) คนที่ทำผิดก็กลัวว่าจะถูกร้องเรียนให้ ป.ป.ป. สอบ คนที่ร้องเรียนมาให้ ป.ป.ป. สอบคนทำผิดก็กลัวว่า ป.ป.ป. จะช่วยเหลือคนชั่ว คนดีที่ซื่อสัตย์สุจริตก็กลัวว่าหากมี ป.ป.ช. อยู่ก็คงจะถูกกลั่นแกล้งกล่าวหาหรือร้องเรียนไปยัง ป.ป.ช. เข้าสักวันหนึ่งจนได้ ป.ป.ช. ก็เลยเป็นเสมือนหนามพวงใหญ่อีกพวงหนึ่ง ทั้งข้าราชการที่ดีและไม่ดีต่างเกลียดกลัว และหวาดระแวงอยู่เสมอมา

* พิมพ์เผยแพร่ในวารสารข้าราชการพลเรือน ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม – เมษายน 2543

** ผู้เขียนเป็นอดีตปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี ที่ปรึกษาประจำสำนักนายกรัฐมนตรี (ระดับ 11) เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช. ผู้ตรวจราชการสำนักนายกรัฐมนตรี ฯลฯ ปัจจุบันเป็นกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

แต่แม้จะเกลียด กลัว และหวาดระแวงอย่างไร ป.ป.ช. ก็จะต้องเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของข้าราชการ อย่างหนีไม่พ้น ดังนั้นการทำความรู้จักกับ ป.ป.ช. จึงเป็นสิ่งที่ดีที่สุด

ป.ป.ช. คืออะไร

ป.ป.ช. เป็นคำที่ย่อมาจาก “คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ” ซึ่งเป็นองค์กรตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐตามหมวด 10 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 อันเป็นผลผลิตสำคัญของการปฏิรูปการเมืองไทย

คงจะจำกันได้ว่าเป้าหมายสำคัญของการปฏิรูปการเมือง มีอยู่อย่างน้อย 3 ประการคือ ประการแรก ให้คนดีอยากเข้ามาเล่นการเมืองและมีโอกาสได้รับเลือกตั้งเป็นผู้แทนมากขึ้น ประการที่สอง ให้ผู้แทนที่เข้ามาบริหารบ้านเมืองสามารถบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ต้องเกรงกลัวหรือเกรงใจอิทธิพลใดๆ และประการที่สาม หากผู้บริหารบ้านเมืองทุจริตคิดมิชอบก็สามารถกำจัดให้พ้นออกไปได้ง่ายขึ้น

องค์กรที่จะดำเนินการให้ผู้บริหารบ้านเมืองที่ทุจริตพ้นออกไปจากอำนาจก็คือ ป.ป.ช. นี้เอง

หน้าที่ของ ป.ป.ช. มีอะไรบ้าง

กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ได้กำหนดให้ ป.ป.ช. มีหน้าที่ทั้งป้องกันและปราบปราม การทำงานของ ป.ป.ช. จึงต้องทำควบคู่กันไปทั้งงานป้องกันและงานปราบปราม ซึ่งมีหน้าที่หลักสำคัญในแต่ละด้านดังนี้

1. งานด้านป้องกัน

งานด้านป้องกันมีสองส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งเกี่ยวกับโครงสร้างระบบ ระเบียบ และกฎหมาย และส่วนที่สองเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับตัวบุคคล [(ดู พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญฯ มาตรา 19(8) และ (10)] งานส่วนแรกเป็นการหาวิธีการที่จะกำหนดมาตรการป้องกัน เพื่ออุดช่องว่างช่องโหว่ต่างๆ ที่จะทำให้เกิดการทุจริต ทั้งในเรื่องของโครงสร้างของหน่วยงาน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่จะทำให้เกิดการทุจริต ทั้งในเรื่องของโครงสร้างของหน่วยงาน กฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ตลอดจนแผนและขั้นตอนการปฏิบัติงาน งานป้องกันในส่วนที่หนึ่งที่กล่าวถึงนี้เป็นเสมือนการล้อมคอกไม่ให้คนไม่ดีฉวยโอกาสจากช่องโหว่ที่มีอยู่ทำการทุจริต ขณะเดียวกัน ก็ช่วยป้องกันคนดีให้สามารถทำงานได้เต็มที่มีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องกลัวว่าจะถูกกลั่นแกล้งกล่าวหาจากความไม่ชัดเจนหรือล้าสมัยของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ อีกด้วย

งานป้องกันส่วนที่สอง เป็นการสร้างคนให้เป็นคนที่มีคุณภาพในด้านความซื่อสัตย์สุจริต และรวมพลังประชาชนทุกกลุ่มเข้ามาช่วยกันแก้ปัญหาการทุจริต งานป้องกันในส่วนนี้มุ่งที่จะปลูกฝังทัศนคติและค่านิยมของ

คนในสังคมให้เชื่ออำนวยความสะดวกแก่ปัญหาการทุจริต ซึ่งทัศนคติค่านิยมดังกล่าวมีลักษณะที่นอกจากตัวเองจะมีความซื่อสัตย์สุจริตแล้ว ยังยกย่องและให้ความเคารพนับถือคนที่มีความซื่อสัตย์สุจริต แต่เกลียดชังและรังเกียจคนทุจริต แม้คนนั้นจะมีเงินทองทรัพย์สินมากมาย มีตำแหน่งใหญ่โตก็ตาม ขณะเดียวกันก็ต้องร่วมมือกันแสดงปฏิกริยาไม่ยอมรับหรือต่อต้านขัดขวางไม่ให้คนไม่ดีดังกล่าวเข้ามาใช้อำนาจในการบริหารกิจการบ้านเมืองอีกด้วย งานส่วนที่สองนี้ต้องใช้เวลานานและใช้ความอดทนมาก เพราะการเปลี่ยนทัศนคติค่านิยมของสังคม เป็นสิ่งที่ยาก ต้องทำแบบค่อยเป็นค่อยไป แต่ถ้าทำสำเร็จจะเป็นการแก้ปัญหาที่ยั่งยืน และไม่จำเป็นต้องมี ป.ป.ช. อีกต่อไป

2. งานด้านปราบปราม

งานด้านปราบปรามจะปรากฏในมาตรา 19 (1) – (4) ของ พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ ซึ่งแยกได้เป็น 4 ส่วนสำคัญ คือ

- (1) งานไต่สวนเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่ง
- (2) งานไต่สวนเพื่อดำเนินคดีอาญาและวินัย
- (3) งานไต่สวนเพื่อให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน กรณีร่ำรวยผิดปกติ
- (4) งานตรวจสอบทรัพย์สิน

2.1 งานไต่สวนเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่ง

การไต่สวนเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่งจะกระทำได้เฉพาะกับบุคคลที่ดำรงตำแหน่งสำคัญเพียง 17 ตำแหน่งเท่านั้น คือ นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา ประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทหาร รองอัยการสูงสุด และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง (ได้แก่หัวหน้าส่วนราชการระดับ อธิบดี ปลัดกระทรวง ผู้บริหารสูงสุดของรัฐวิสาหกิจ และกรรมการรัฐวิสาหกิจ)

การที่ ป.ป.ช. จะเข้าไปไต่สวน เพื่อถอดถอนบุคคลใดใน 17 ตำแหน่งดังกล่าวได้จะต้องมีการเข้าชื่อร้องขอไปยังประธานวุฒิสภา แล้วประธานวุฒิสภาจะส่งเรื่องมาให้ ป.ป.ช. ดำเนินการไต่สวน บุคคลที่จะเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอนได้มีเพียง 3 กลุ่มคือ กลุ่มแรกได้แก่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจำนวนไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มที่สองได้แก่ สมาชิกวุฒิสภาไม่น้อยกว่าหนึ่งในสี่ของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภา (ร้องขอให้ถอดถอนได้เฉพาะสมาชิกวุฒิสภาด้วยกัน) และกลุ่มที่สามคือ ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนเข้าชื่อร้องขอให้ถอดถอน

พฤติการณ์ที่จะกล่าวหาเพื่อให้ถอดถอนออกจากตำแหน่งได้มีอยู่ 5 กรณีคือ กรณีแรก ร่ำรวยผิดปกติ กรณีที่สอง ส่อไปในทางทุจริตต่อหน้าที่ กรณีที่สาม ส่อว่ากระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ กรณีที่สี่ ส่อว่า

กระทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และกรณีที่น่า สงครามใจใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมาย ทั้งนี้ในการกล่าวหาต้องระบุเป็นข้อๆ ให้ชัดเจนว่ามีพฤติการณ์ในกรณีใดบ้าง พร้อมระบุพยานหลักฐานหรือเบาะแสตามสมควรและเพียงพอที่ ป.ป.ช. จะดำเนินการต่อไปได้

เมื่อ ป.ป.ช. ได้สอบสวนว่ามีมูลก็จะส่งรายงานกลับไปยังประธานวุฒิสภา เพื่อนำเสนอที่ประชุมวุฒิสภา ให้ออกเสียงถอดถอน ถ้าเสียงสามในห้าของสมาชิกทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ของวุฒิสภาลงมติให้ถอดถอน ก็จะเป็นผลให้ผู้ถูกถอดถอนพ้นจากตำแหน่งและออกจากราชการ นับแต่วันที่วุฒิสภาลงมติและให้ตัดสิทธิ์ในการดำรงตำแหน่งทางการเมืองหรือเข้ารับราชการในหน่วยงานของรัฐเป็นเวลา 5 ปี

นอกจากส่งเรื่องให้ประธานวุฒิสภาเพื่อดำเนินการถอดถอนแล้ว ป.ป.ช. ยังต้องส่งเรื่องให้อัยการสูงสุด ดำเนินการฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือศาลที่มีเขตอำนาจเพื่อดำเนินการทางคดีอาญาด้วย (ตามมาตรา 71 ของ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญฯ)

2.2 งานไต่สวนเพื่อดำเนินคดีอาญาและวินัย

ผู้ถูกกล่าวหาว่าร้ายวผิดปกติ ทุจริต ทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ ใช้อำนาจหน้าที่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือกฎหมายที่ ป.ป.ช. ไต่สวนแล้วพบว่ามีมูลความผิด จะถูกดำเนินการทางคดีอาญา และทางวินัย (ในกรณีที่สามารถลงโทษทางวินัยได้ด้วย)

การดำเนินการทางคดีอาญาและวินัยที่กระทำกับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองที่เป็นข้าราชการการเมืองตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง (ได้แก่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี เลขาธิการนายกรัฐมนตรี เลขานุการรัฐมนตรี ที่ปรึกษา ฯลฯ) รวมทั้ง ส.ส. และ ส.ว. กับเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยทั่วไป จะแตกต่างกัน ซึ่งมีสาระสำคัญโดยสรุปดังนี้

(1) ผู้กล่าวหาข้าราชการการเมือง ส.ส. และ ส.ว. จะต้องเป็นผู้เสียหายจากการกระทำผิดเท่านั้น แม้แต่ ป.ป.ช. ก็ไม่อาจยกเหตุอันควรสงสัยขึ้นมาดำเนินการไต่สวนได้ และการกล่าวหาจะต้องกระทำขณะที่ผู้ถูกกล่าวหายังดำรงตำแหน่งอยู่ ส่วนการกล่าวหาเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยทั่วไปนั้น ใครจะกล่าวหาก็ได้แต่ต้องมีชื่อและที่อยู่ของผู้กล่าวหา ป.ป.ช. เองจะอ้างเหตุแห่งความสงสัยแล้วหยิบยกขึ้นมาไต่สวนก็ได้ ทั้งนี้จะต้องมีการกล่าวหาในขณะที่ผู้นั้นยังดำรงตำแหน่งเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐอยู่หรือพ้นจากตำแหน่งการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี (ม.84 พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญ)

(2) เมื่อ ป.ป.ช. ไต่สวนแล้วปรากฏว่ามีมูล ก็จะมีวิธีดำเนินการกับผู้ถูกกล่าวหาต่อไปแตกต่างกันโดยผู้ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. ส.ว. และข้าราชการการเมืองอื่นให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถ้าอัยการสูงสุดเป็นผู้ถูกกล่าวหาให้ประธาน ป.ป.ช. ฟ้องคดีอาญาต่อศาลซึ่งมีเขตอำนาจ ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยทั่วไปนอกจากที่กล่าวข้างต้น ให้อัยการสูงสุดฟ้องคดีต่อศาลที่มีเขตอำนาจ

(3) กรณีประธานวุฒิสภาส่งมาให้ ป.ป.ช. และกรณีผู้เสียหายกล่าวหานายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. สว. หรือข้าราชการการเมืองอื่น เมื่อ ป.ป.ช. มีมติว่ามีมูล ผู้ถูกกล่าวหาจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปมิได้จนกว่า วุฒิสภาจะมีมติหรือศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองจะมีคำพิพากษา (ม. 55 พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญ) ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยทั่วไปนอกจากที่กล่าวข้างต้น ยังสามารถปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้

(4) สำหรับทางวินัยนั้นโดยปกติจะดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ว่าด้วยวินัยซึ่งมีการกำหนดโทษหนักเบาและวิธีการลงโทษไว้ด้วย ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐที่ไม่มีกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ว่าด้วยวินัย ก็จะเป็นการถอดถอนออกจากตำแหน่งโดยผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอนเท่านั้น การดำเนินการทางวินัยนั้น เมื่อ ป.ป.ช. วินิจฉัยว่ามีมูลทุจริต ประธาน ป.ป.ช. จะแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาหรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน เพื่อพิจารณาโทษทางวินัยภายในสามสิบวัน ตามฐานความผิดที่ ป.ป.ช. มีมติ โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนทางวินัยอีก โดยให้ถือว่ารายงานและความเห็นของ ป.ป.ช. เป็นสำนวนการสอบสวนทางวินัย เว้นแต่กรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นข้าราชการตุลาการ ข้าราชการอัยการ ให้ประธาน ป.ป.ช. ส่งรายงานไปยังประธานองค์การกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการดังกล่าว เพื่อพิจารณาดำเนินการตามกฎหมายนั้น

2.3 งานไต่สวนเพื่อให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน กรณีร่ำรวยผิดปกติ

ผู้ที่สามารถกล่าวหานายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. สว. หรือข้าราชการการเมืองอื่น ว่าร่ำรวยผิดปกติ ได้แก่ หนึ่งในสี่ของ ส.ส. หรือ สว. (กล่าวหาได้เฉพาะผู้ที่ เป็น สว. ด้วยกัน) และประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งไม่น้อยกว่าห้าหมื่นคนร่วมลงชื่อ หรือผู้เสียหายเป็นผู้กล่าวหาเท่านั้น คนอื่นจะกล่าวหาไม่ได้ ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐโดยทั่วไปนอกจากที่กล่าวนี้ ใครจะกล่าวหาก็ได้ แต่ต้องมีชื่อและที่อยู่ผู้กล่าวหาปรากฏในคำกล่าวหา หรือกรณี ป.ป.ช. มีเหตุอันควรสงสัยก็สามารถหยิบยกขึ้นมาดำเนินการไต่สวนได้ การกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกตินี้ จะต้องกระทำในขณะที่ผู้ถูกกล่าวหาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ หรือพ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เกินสองปี

การไต่สวนกรณีร่ำรวยผิดปกตินั้น เมื่อ ป.ป.ช. มีมติว่าร่ำรวยผิดปกติแล้ว ก็จะต้องดำเนินการต่อไปเพื่อให้ทรัพย์สินที่ร่ำรวยผิดปกติตกเป็นของแผ่นดิน ซึ่งมีวิธีการแตกต่างกันไปในเจ้าหน้าที่ของรัฐแต่ละประเภท

ถ้าผู้ถูกกล่าวหาเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี ส.ส. สว. หรือข้าราชการการเมืองอื่น จะต้องส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เพื่อให้ศาลสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

กรณีผู้ถูกกล่าวหาเป็นอัยการสูงสุด ประธาน ป.ป.ช. จะต้องเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ โดยไม่ต้องผ่านอัยการสูงสุด

สำหรับกรณีเจ้าหน้าที่ของรัฐนอกเหนือจากที่กล่าวแล้วข้างต้น ป.ป.ช. จะต้องส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลที่มีเขตอำนาจ เพื่อสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน และให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาว่าร่ำรวยผิดปกตินั้น เป็นผู้กระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ โดย ประธาน ป.ป.ช. จะต้องแจ้งให้ผู้บังคับบัญชา หรือผู้มีอำนาจแต่งตั้งถอดถอน สั่งลงโทษไล่ออก หรือปลดออก ยกเว้นข้าราชการตุลาการ และข้าราชการอัยการ ที่จะ

ต้องส่งให้องค์กรกลางบริหารบุคคลของข้าราชการประเภทนั้นๆ ดำเนินการต่อไป (มาตรา 80 พ.ร.บ.ประกอบรัฐธรรมนูญ)

2.4 งานตรวจสอบทรัพย์สิน

เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งที่เป็นฝ่ายการเมือง และฝ่ายที่ไม่ใช่การเมือง ถ้าหากดำรงตำแหน่งสำคัญ หรือ ตำแหน่งที่ถือต่อการใช้อำนาจหน้าที่แสวงหาประโยชน์โดยมิชอบได้ง่ายก็จะถูกกำหนดให้ต้องแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินของตนเอง ภรรยา และบุตรที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ การยื่นบัญชีจะต้องยื่นทุกครั้งทุกตำแหน่งที่เข้าหรือพ้นจากตำแหน่ง เมื่อยื่นแสดงมาแล้วก็จะมีเปิดตรวจสอบความถูกต้องและความมีอยู่จริงของทรัพย์สินดังกล่าวโดยเร็ว

กฎหมายรัฐธรรมนูญ และกฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันปราบปรามการทุจริตได้กำหนดตำแหน่งที่จะต้องแสดงบัญชีรายการทรัพย์สินและหนี้สินไว้เป็นการแน่ชัดแล้วส่วนหนึ่ง และให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. ไปกำหนดเพิ่มเติมอีกส่วนหนึ่ง

ก. ส่วนที่ได้กำหนดไว้ในกฎหมายดังกล่าวแล้ว ได้แก่

(1) ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งประกอบด้วย นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรี สส. สว. ข้าราชการการเมืองอื่น ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการการเมือง ข้าราชการรัฐสภาฝ่ายการเมือง ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร รองผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร สมาชิกสภากรุงเทพมหานคร ผู้บริหารและสมาชิกสภาเทศบาลนคร ผู้บริหารท้องถิ่น และสมาชิกสภาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่มีรายได้หรืองบประมาณไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ที่ ป.ป.ช. กำหนด บุคคลผู้ดำรงตำแหน่งเหล่านี้จะต้องยื่นภายใน 30 วัน นับแต่เข้ารับตำแหน่ง หลังจากพ้นตำแหน่งและเมื่อพ้นจากตำแหน่งเป็นเวลาหนึ่งปี ถ้าผู้ยื่นไว้แล้วตายระหว่างดำรงตำแหน่ง ทายาท หรือ ผู้จัดการมรดกต้องเป็นผู้ยื่นแทนภายใน 90 วัน นับแต่วันตาย

ถ้า ป.ป.ช. ตรวจสอบพบว่า ผู้ใดจงใจไม่ยื่นบัญชีภายในเวลาที่กำหนด หรือจงใจยื่นบัญชีอันเป็นเท็จ หรือปกปิดข้อเท็จจริงที่ควรแจ้งให้ทราบจะต้องส่งเรื่องให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยชี้ขาด เมื่อศาลรัฐธรรมนูญชี้ขาดแล้ว ให้ผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งทางการเมืองที่ดำรงอยู่ และห้ามดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปี นับแต่วันที่พ้น

ในการตรวจสอบบัญชีทรัพย์สินและหนี้สินนี้ ถ้า ป.ป.ช. พบว่า ทรัพย์สินของผู้ใดเพิ่มขึ้นผิดปกติระหว่างการยื่นเข้ากับการยื่นเมื่อพ้นจากตำแหน่งแล้ว จะต้องส่งเอกสารพร้อมรายงานผลให้อัยการสูงสุด เพื่อขอให้ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง สั่งให้ทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นผิดปกตินั้นตกเป็นของแผ่นดิน

(2) ผู้ดำรงตำแหน่งประธานศาลฎีกา ประธานศาลรัฐธรรมนูญ ประธานศาลปกครองสูงสุด อัยการสูงสุด กรรมการเลือกตั้ง ผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ กรรมการตรวจเงินแผ่นดิน รองประธานศาลฎีกา รองประธานศาลปกครองสูงสุด หัวหน้าสำนักตุลาการทนาย ผู้พิพากษาในศาลฎีกา

ตุลาการในศาลปกครองสูงสุด รองอัยการสูงสุด และผู้ดำรงตำแหน่งระดับสูง รวม 15 ตำแหน่ง บุคคลเหล่านี้จะต้องยื่นบัญชีแสดงทรัพย์สินและหนี้สิน ต่อ ป.ป.ช. ทุกครั้งที่เข้ารับตำแหน่ง ทุก 3 ปีที่อยู่ในตำแหน่ง และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ให้ยื่นภายใน 30 วันนับแต่เข้ารับตำแหน่ง เมื่อครบ 3 ปี และเมื่อพ้นจากตำแหน่ง

การตรวจสอบทรัพย์สินของบุคคลในกลุ่มนี้ ถ้าพบว่ามีทรัพย์สินเพิ่มขึ้นผิดปกติ ป.ป.ช. ก็จะตั้งเป็นเหตุอันควรสงสัยว่าร่ำรวยผิดปกติแล้วก็จะดำเนินการไต่สวน กรณีร่ำรวยผิดปกติต่อไป

ข. ส่วนที่ให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นผู้กำหนด

นอกเหนือจากตำแหน่งที่กล่าวแล้วตาม ข้อ ก. กฎหมายใดให้อำนาจคณะกรรมการ ป.ป.ช. กำหนดตำแหน่งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่จะต้องยื่นบัญชีแสดงรายการทรัพย์สินและหนี้สินเพิ่มเติมได้อีกตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์ต่อการตรวจสอบ ตำแหน่งที่จะกำหนดเพิ่ม ได้แก่ ตำแหน่งสำคัญอื่นๆ และตำแหน่งที่มีอำนาจหน้าที่ที่เอื้อต่อการแสวงหาประโยชน์ในทางมิชอบโดยง่าย เช่น ตำแหน่งเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้าง ตำแหน่งในกรมจัดเก็บภาษีอากร หรือตำแหน่งที่มีการอนุมัติอนุญาตให้จดทะเบียนทำการต่างๆ เป็นต้น

เจ้าหน้าที่ของรัฐกับการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ส่วนรวม

คำว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐ ถ้าจะให้ความหมายที่สั้นที่สุดก็หมายความว่า “ผู้ทำงานให้รัฐ” ใครก็ตามที่ได้รับมอบหมายจากรัฐให้เข้ามาทำงานให้ ไม่ว่าจะมียศตำแหน่งหรือไม่มี แต่เมื่อได้รับมอบหมายจากรัฐให้ทำงานอะไรก็แล้วแต่ก็จะทำให้บุคคลนั้นเกิดอำนาจและมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี ขึ้นมาทันที ยิ่งประเทศไทยเคยมีระบบศักดินามาก่อน ยิ่งมีความรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นบุคคลที่สูงกว่าคนทั่วไป จะทำงานทำการอะไรก็มิคนเกรงอกเกรงใจ ทำให้บุคคลบางจำพวกที่เข้ามาเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐขวยโอกาสแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบให้แก่ตนเองและพรรคพวกญาติมิตร ยิ่งมีอำนาจหน้าที่มากยิ่งขึ้นหาประโยชน์ได้มาก ผลประโยชน์ที่ส่วนรวมจะได้รับการก็ยังถูกเบียดบังไปเป็นผลประโยชน์ส่วนตัวมากขึ้นด้วย

การใช้อำนาจหน้าที่โดยมิชอบเพื่อหาประโยชน์ให้แก่ตนเองและพรรคพวกของเจ้าหน้าที่ของรัฐดังกล่าวนี้เองที่เรียกว่า “การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ ส่วนรวม”

ดังนั้นในกฎหมายรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูปการเมืองจึงได้มีบทบัญญัติเพื่อแก้ปัญหาเรื่องนี้ไว้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งในคณะรัฐมนตรี ในมาตรา 209 และในเวลาต่อมา กฎหมายประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ก็ได้มีการขยายกรอบแห่งการบังคับใช้ให้หมายรวมไปถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งหมดด้วย

บทบัญญัติว่าด้วยการขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนบุคคล และประโยชน์ส่วนรวมนี้แม้จะมีมานานในประเทศพัฒนาแล้วแต่ก็เป็นของใหม่สำหรับสังคมไทย อาจนับได้ว่าเป็นส่วนสำคัญยิ่งส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเมืองเพื่อแก้ปัญหาการทุจริตคอร์รัปชัน ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐควรจะได้ทำความรู้จักไว้ด้วย

บทบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดไว้ในหมวด 9 ของ พ.ร.บ. ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ซึ่งกำหนดเป็นข้อห้ามสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐไว้เป็นสองส่วนสำคัญคือ ส่วนที่เป็นการห้ามดำเนินกิจการบางอย่าง กับส่วนที่ห้ามรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดที่มีควรได้

1. ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินกิจการบางอย่าง

กิจการที่ต้องห้ามไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐเอาตัวเข้าไปผูกพันด้วยโดยสรุปมีดังนี้

(1) เป็นคู่สัญญา หรือมีส่วนได้เสียในสัญญาที่ทำกับหน่วยงานของรัฐที่ตนเป็นผู้มีอำนาจกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

(2) เป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่เข้าเป็นคู่สัญญากับหน่วยงานของรัฐที่ตนเป็นผู้มีอำนาจกำกับดูแล ควบคุม ตรวจสอบ หรือดำเนินคดี

(3) รับสัมปทาน หรือคงถือไว้ซึ่งสัมปทาน หรือเป็นคู่สัญญากับรัฐ หรือหน่วยงานของรัฐ อันมีลักษณะเป็นการผูกขาดตัดตอน หรือเป็นหุ้นส่วน หรือผู้ถือหุ้นในห้างหุ้นส่วน หรือบริษัทที่รับสัมปทาน หรือเข้าเป็นคู่สัญญาในลักษณะดังกล่าว

(4) เป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงานหรือลูกจ้างในธุรกิจเอกชน ซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแล ควบคุมหรือตรวจสอบของหน่วยงานของรัฐที่ตนสังกัดอยู่ ซึ่งโดยสภาพของผลประโยชน์ของธุรกิจของเอกชนนั้นอาจขัดแย้งต่อผลประโยชน์ส่วนรวม ประโยชน์ทางราชการ หรือกระทบต่อความมีอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐผู้นั้น

ข้อห้ามทั้ง 4 ข้อ มีผลบังคับต่อคู่สมรสของเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยให้ถือว่าการดำเนินกิจการของคู่สมรสเป็นการดำเนินกิจการของเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

นอกจากนี้ ข้อห้ามดังกล่าวยังมีผลบังคับผู้ที่พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐยังไม่ถึงสองปีอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ข้อห้ามข้างต้นทั้งหมดไม่ใช่บังคับกับกรณีที่หน่วยงานต้นสังกัดมอบหมายให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนที่หน่วยงานของรัฐถือหุ้นหรือเข้าร่วมทุน

2. ห้ามเจ้าหน้าที่ของรัฐรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด

ต่อไปนี้ผู้ที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะไปรับเงินหรือทรัพย์สิน หรือประโยชน์ต่างๆ จากบุคคลใดๆ ไม่ได้แล้ว โดยมีข้อยกเว้นอยู่ 2 ประการสำคัญคือ

(1) รับได้ถ้าเป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์ที่ควรได้ ตามกฎหมาย หรือกฎ หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมาย

(2) รับได้ถ้าเป็นทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดโดยธรรมชาติ ทั้งนี้ตามหลักเกณฑ์ และจำนวนที่ ป.ป.ช กำหนด

ข้อห้ามดังกล่าวให้ใช้บังคับกับการรับทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดสำหรับผู้ที่พ้นจากการเป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐมาแล้วยังไม่ถึงสองปีด้วยเช่นกัน

ข้าราชการควรทำตัวอย่างไร

ดังได้กล่าวแล้วแต่ต้นว่า ป.ป.ช. ก็เป็นเสมือนหนามพองใหญ่อีกพวงหนึ่งที่ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐบางส่วน ทั้งเกลียด กลัว และหวาดระแวง แต่ก็นี่ไม่พ้นที่อาจจะต้องสัมผัสเข้าสักวันหนึ่ง เพราะข้าราชการที่ดี มีความซื่อสัตย์ฉลาดปราดเปรื่องอย่างแท้จริงก็มักจะก้าวหน้าได้เร็ว จึงเป็นที่อิจฉาของเพื่อนข้าราชการด้วยกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักการเมืองที่คิดจะทุจริตคอร์รัปชันจะไม่ชอบข้าราชการประเภทนี้อย่างยิ่ง ถึงแม้จะเติบโตขึ้นมาได้แต่ก็มักจะอยู่ไปไม่ตลอดรอดฝั่ง ที่แย่ที่สุดคือจะถูกกล่าวร้ายป้ายสีได้ง่ายมาก ในขณะที่ตัวเองก็มักจะมัวไปหลงคิดว่า ถ้าซื่อสัตย์สุจริตและมีผลงานดีแล้วไม่มีใครทำร้ายได้ ไม่จำเป็นต้องต่อสู้หรือขอร้องให้ใครช่วย จึงปรากฏอยู่เสมอที่ข้าราชการดีๆ จะถูกกล่าวหาโดยการสร้างพยานหลักฐานเท็จขึ้นอย่างเนบเนียนเมื่อเจ้าตัวไม่สนใจที่จะต่อสู้แก้ข้อกล่าวหาแล้ว การพิจารณาวินิจฉัยของ ป.ป.ช. ก็ไม่อาจจะรักษาความเป็นธรรมให้เต็มที่ได้ จึงมีบางครั้งบางคราวที่ข้าราชการดีๆ ถูกข่มขู่ความผิดแล้วมาเสียใจภายหลัง และเสียผู้เสียคนไปก็มี

โดยที่ ป.ป.ช. เกิดขึ้นจากการปฏิรูปการเมืองและมุ่งหวังที่จะยกย่องคนดีและปราบปรามคนเลว ดังนั้น ข้าราชการที่ดีจึงควรให้ความร่วมมือในการทำงานของ ป.ป.ช. ในเรื่องต่างๆ ดังนี้

1. ช่วยกันสนับสนุนคนดี มีความซื่อสัตย์สุจริตและทุ่มเทการทำงานโดยการให้กำลังใจและเอื้ออาทรต่อกัน ถ้าใครมีผลงานดีเด่นจริงๆ ก็แจ้งประวัติและผลงานไปให้ ป.ป.ช. เพื่อยกย่องให้เป็นแบบอย่างแก่สังคมต่อไป
2. ถ้ามีพฤติกรรมไม่ดีงามเกิดขึ้นและไม่แน่ใจว่าจะสามารถแก้ไขเองได้ก็ให้ขอความร่วมมือไปยัง ป.ป.ช. ทั้งในแง่ของการวางมาตรการป้องกันและในการไต่สวนตรวจสอบเพื่อลงโทษผู้กระทำความผิด
3. ถ้าตนเองถูกกล่าวหาว่าทุจริตโดยไม่มีมูลความจริง ขอให้ให้ความร่วมมือกับ ป.ป.ช. ในการให้ข้อมูลข้อเท็จจริงอย่างเต็มที่ ป.ป.ช. พร้อมจะให้ความเป็นธรรมเสมอ แต่ก็ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของพยานหลักฐานและความเป็นจริงที่จะต้องค้นให้พบให้ได้
4. หากมีความเห็นและข้อเสนอแนะที่ดีเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ก็ควรส่งให้ ป.ป.ช. หรือเสนอตัวเข้าไปร่วมทำงานกับ ป.ป.ช. โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นักวิชาการทั้งในหน่วยงานราชการและในสถาบันการศึกษาต่างๆ จะมีส่วนช่วยงานด้านการวิจัย วิชาการ และพัฒนาการทำงานของ ป.ป.ช. ได้มาก

สรุป

เจ้าหน้าที่ของรัฐซึ่งรวมถึงข้าราชการด้วยเป็นกลุ่มบุคคลที่จะต้องเกี่ยวข้องกับ ป.ป.ช. อยู่ไม่มากก็น้อย ทั้งในด้านการป้องกันการทุจริตโดยการช่วยกันพัฒนาระบบและกลไกในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถอำนวยความสะดวกและรวดเร็วแก่ประชาชนผู้ให้บริการด้วยความโปร่งใสตรวจสอบได้ และในด้านการปราบปรามที่จะต้องคอยสนับสนุนด้านข้อมูลข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานที่เป็นประโยชน์ต่อการไต่สวนตรวจสอบของ ป.ป.ช. เพื่อให้ผู้ทุจริตคดีมิชอบ ได้พ้นออกไปจากวงราชการ

งานด้านการป้องกันของ ป.ป.ช. นั้น นอกจากการวางมาตรการป้องกันโดยการแก้ไข ปรับปรุงระบบ โครงสร้าง กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และวิธีการทำงานแล้ว ยังมีการปลูกฝังและปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมมีความซื่อสัตย์ ยกย่องและเคารพนับถือคนดี เกียดขังบุคคลที่ทุจริต และต่อต้านการกระทำที่เป็นไปในทางที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ และศีลธรรมอันดีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐที่ดีพึงปฏิบัติ

สำหรับงานด้านการปราบปรามนั้น ประชาชนคนไทยได้ฝากความหวังไว้กับ ป.ป.ช. อย่างสูงมากว่าจะสามารถแก้ปัญหาการทุจริตในวงราชการตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการเมืองได้ คือใครทุจริตก็สามารถทำให้พ้นจากตำแหน่งได้ สำหรับกลไกการปราบปรามตามกฎหมาย ป.ป.ช. เพื่อให้บรรลุผลดังกล่าวมี 4 ส่วนคือการไต่สวนเพื่อถอดถอนออกจากตำแหน่ง การไต่สวนเพื่อดำเนินคดีอาญาและวินัย การไต่สวนกรณีร่ำรวยผิดปกติ และการตรวจสอบทรัพย์สินและหนี้สิน

งานปราบปรามทั้งสี่ส่วน ถ้าหาก ป.ป.ช. พบว่ามีมูลความผิดก็จะเป็นผลให้ผู้ถูกกล่าวหาต้องออกจากตำแหน่ง ถูกดำเนินคดี และถูกสั่งให้ทรัพย์สินตกเป็นของแผ่นดิน

นอกจากงานป้องกันและงานปราบปรามดังกล่าวแล้ว ป.ป.ช. ยังจะต้องดูแลไม่ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐกระทำการที่ขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับผลประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งมีข้อห้ามมิให้เอาตัวเข้าไปผูกพันกับกิจการต่างๆ ที่สามารถให้อำนาจในตำแหน่งหน้าที่เพื่อเข้าไปแสวงหาประโยชน์อันไม่ชอบได้ เช่น เข้าเป็นคู่สัญญา หุ้นส่วน รับสัมปทาน เป็นกรรมการ ที่ปรึกษา ตัวแทน พนักงาน หรือเป็นลูกจ้างในธุรกิจเอกชน นอกจากนี้ยังห้ามผู้ที่เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐ รับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ นอกเหนือที่ควรได้ตามกฎหมาย หรือข้อบังคับที่ออกโดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเว้นแต่จะเป็นการรับในสิ่งที่ควรได้โดยธรรมจรรยา

เมื่อ ป.ป.ช. เป็นกลไกที่สร้างขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาบ้านเมืองโดยบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญให้เป็นองค์กรตรวจสอบอำนาจรัฐที่สำคัญองค์หนึ่ง ข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ควรให้ความร่วมมือให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นับตั้งแต่การปลูกจิตสำนึกเพื่อเปลี่ยนค่านิยมของสังคมและระบบวิธีการทำงานให้เชื่อต่อการแก้ปัญหาการทุจริต โดยเอาใจใส่ สอดส่องพฤติกรรมที่เป็นไปในทางไม่ชอบ ให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง และพยานหลักฐานที่จะช่วยให้การวินิจฉัยของ ป.ป.ช. เป็นไปอย่างเที่ยงธรรม และเข้ามามีส่วนในการให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะทางวิชาการอันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานของ ป.ป.ช. ให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการเมืองอย่างแท้จริงต่อไป